

PUHEENVUOROT

Marjo Kuronen

Sosiaalityön tutkimuksen ja käytännön jaettu kiinnostus vuorovaikutukseen ja kieleen

Puheenvuoroni sytykkeenä on hämmennys, joka on syntynyt pe-rehtyessäni yhtäältä joihinkin sosiaalityön viimeaikaisiin menetelmäkeskusteluihin, joille on yhteistä keskittyminen vuorovaikutukseen ja kieleen auttamistyön välineinä. Toisaalta samaan aikaan suomalaisessa sosiaalityön tutkimuksessa on vahvistunut ammatillisten käytäntöjen ja vuorovaikutuksen tutkimus. Hämmennykseni liittyy siihen, että näillä kahdella keskustelulla on joitakin yhteisiä lähtökoh-tia ja elementtejä, mutta ne eivät silti näytä juuri puhuvan keskenään. Haluan jakaa ihmettelystäni siitä, mikä on kieltä ja vuorovaikutusta hyö-dyntävien työmenetelmien ja niitä tutkivien tutkimussuuntausten suhde. Pitäisikö niiden keskustella enemmän keskenään ja mitä siitä voisi seurata sosiaalityön käytännöille ja tutkimukselle? Vuorovaiku-tuksen tutkimuksen ja käytännön työmenetelmien kehittämisen suh-detta tarkastelen kahdesta suunnasta. Ensinnäkin kysyn, ovatko käy-tännön työmenetelmien kehittäjät huomioineet vuorovaikutuksen tutkimuksen ja onko sitä hyödynnetty käytäntöjen kehittämisessä. Toisaalta katson suhdetta tutkimuksen suunnasta ja kysyn sen suh-tautumista vuorovaikutusta ja puhetta hyödyntäviin käytännön me-netelmiin.

MARJO KURONEN

Puhe ja vuorovaikutus sosiaalityön tutkimuksen kohteena

Kuten Kirsi Juhila (toisaalla tässä lehdessä) osoittaa, tutkimuksellinen kiinnostus ihmisten keskinäiseen toimintaan, vuorovaikutukseen ja siinä rakentuviin merkityksiin ei ole uusi tutkimussuuntaus vaan meillä on hänen mukaansa jo vuorovaikutuksen tutkimuksen kolmas sukupolvi. Suomalaisessa sosiaalityön tutkimuksessa eri järjestelmien toimintakäytäntöjen, asiakastilanteiden, niissä tapahtuvan vuorovaikutuksen ja puheen tutkimus on kuitenkin vahvistunut viimeisten kymmenen vuoden aikana, osana laajempaa kiinnostusta ammatillisen vuorovaikutuksen tutkimukseen. Se on lisännyt tutkimuksellista ymmärrystä siitä, mitä sosiaalityön asiakastilanteissa ja muussa arkisessa työssä tapahtuu.

Andrew Pithouse (1987) on kutsunut sosiaalityötä näkymättömäksi ammatiksi tai työksi, joka tehdään näkyväksi vasta, kun siitä puhutaan ja kirjoitetaan. Sosiaalityön vuorovaikutuksen tutkimus on nimeltään "mennyt sisään" sosiaalityön näkymättömiin käytäntöihin ja tehnyt niitä näkyviksi. Aineistoinaan se on useimmiten käyttänyt asiakastilanteista tallennettuja video- tai ääninauhoja, etnografisemmin orientoituneessa tutkimuksessa myös tutkijan havainnointimuisiin tapoihin. Tutkimus on kohdistunut muun muassa siihen, miten ja millaisia sosiaalisia ongelmia ja asiakkuuksia sosiaalityön paikallisissa toimintakäytännöissä ja asiakastyön vuorovaikutuksessa neuvotellen rakennetaan ja millaisia seurauksia erilaisilla puhe- ja toimintatavoilla on (esim. Jokinen & Juhila & Pösö 1995; Jokinen & Suoninen 2000; Seltzer ym. 2001).

Sosiaalityön tutkimus on enenevässä määrin kiinnostunut myös asiakkaiden kertomuksista ja kielestä – siitä, miten he rakentavat kertomusta elämästään, ongelmistaan ja asiakkuudestaan (esim. Juhila 1994; Valokivi 2002; myös Riitta Granfelt toisaalla tässä lehdessä). Asiakkaiden elämäkertojen, kertomusten tai muistojen tutkimisella voi olla useita erilaisia tavoitteita ja perusteluja. Yhtäältä asiakkaat on haluttu nähdä ja ymmärtää kokonaisina ihmisinä, ei ainoastaan tietyn järjestelmän asiakkaina ja ammatillisen auttamistyön kohteina (esim. Granfelt 1998). Toisaalta konstruktionistinen sosiaalityön tutkimus on kiinnostunut siitä, miten ihmiset rakentavat kertomuksia elämästään. Esimerkiksi Kirsi Juhilan (1994) tutkimus entisten asunnottomien menneisyyspuheista on teoreettis-metodologisesti virittynyt, mutta samalla hän kysyy, miten muistot voivat toimia selviytymisen resursseina. Lisäksi asiakkaiden kertomuksia ja haastattelupuhetta on tutkittu myös sosiaalityön asiakkuuden näkökulmasta. Tällöin ne voivat tuottaa vaihtoehtoisia kertomuksia siitä, mitä sosiaalityössä ja muissa auttamisjärjestelmissä tapahtuu, miten asiakkaita

kohdataan ja mikä heitä sosiaalityössä voi auttaa (esim. Kulmala ym. 2003).

Kieli auttamistyön välineenä

Käytännön sosiaalityössä on puolestaan aina korostettu asiakassuhteen, sosiaalityöntekijän vuorovaikutustaitojen, asiakkaan kohtaamisen ja kuulemisen tärkeyttä. Viime aikoina monet sosiaalityön metodiset suuntaukset kuten voimavarakeskeinen sosiaalityö (esim. Saleebey 1997), paljolti terapiamaailman kautta sosiaalityöhön kulkeutuneet ratkaisukeskeinen terapia tai työote (esim. O'Hanlon & Weiner-Davis 1990; de Shazer 1995; ks. myös Miller 1997) ja narratiivinen terapia (White & Epston 1990) sekä uusimpana tulokkaana konstruktiiivinen sosiaalityö (Parton & O'Byrne 2000) ovat kuitenkin uudella tavalla nostaneet esiin kieltä ja vuorovaikutusta asiakastyön keskeisinä elementteinä ja myös hyödyntäneet niitä tietoisesti asiakkaiden kohtaamisessa ja auttamistyön menetelmällisinä välineinä. Näistä lähestymistavoista erityisesti ratkaisu- ja voimavaralähtöiset työorientaatiot ovat hyvin nopeasti tulleet suomalaisessakin sosiaalityössä tunnetuiksi ja käytetyiksi työotteiksi. Kyseisissä menetelmäsuuntauksissa on keskenään paljon yhteistä ja niiden kirjallisuudessa on viittauksia toinen toisiinsa. Keskityn tässä puheenvuorossa eri menetelmien yhtäläisyyksiin erittelemättä tarkemmin niiden keskinäisiä eroja.

Asiakastyössä käytettävä kieli on näissä menetelmäsuuntauksissa nostettu keskeiseen asemaan. Kielen on myös todettu "menettäneen viattomuutensa". Kuten vuorovaikutuksen tutkimuksessa myös käytännön auttamistyössä on alettu nähdä, että kieli ei kuvaa asiantiloja vaan konstruoi niitä ja tekee samalla muutoksen mahdolliseksi (esim. Riikonen & Smith 1998, 24–27). Tällöin on oleellista se, miten työntekijä orientoituu asiakkaan ongelmiin ja millaista kieltä hän tilanteessa käyttää. Samalla työntekijän käyttämä kieli suuntaa tapoja, joilla asiakkaan on vuorovaikutuksen toisena osapuolena mahdollista tulkita elämänsä ja ongelmiaan. Menetelmien kehittäjät korostavat, että niin ongelmat kuin niiden ratkaisutkin voidaan ymmärtää kertomuksina, joita ihmisen on itse mahdollista muuttaa. Asiakkaalla nähdään olevan mahdollisuudet ja resurssit elämänsä "uudelleenkerontaan", josta on tehty auttamistyön väline. Tätä korostaa erityisesti narratiivinen terapia (White & Epston 1990; myös Riikonen & Smith 1998). "Jos voin kuvitella uuden elämän, se on myös mahdollista saavuttaa." "Ellet pidä nykyisestä elämästäsi, he [terapeutit/mk] työskentelevät kanssasi uuden rakentamiseksi." (Miller 1997, 27.) Tällaisia lauseita löytyy alan menetelmäkirjallisuudesta. Samalla tavalla kuin narratiivisessa tutkimuksessa myös (terapeuttisessa) ammattikäytännössä – tai ainakin sitä koskevassa menetelmäkirjallisuudessa – on alettu nähdä elämä kerronnallisena projektina, jossa luomme sosiaalisen to-

MARJO KURONEN

dellisuuden, itsemme ja muut tulkitsemalla elämäkokemustamme tietyllä tavalla. Kyse ei ole objektiivisista faktoista, jotka määrittävät elämäämme, vaan oletustemme testaamisesta. Työntekijän tehtävänä on tällöin auttaa ja antaa välineitä tähän uudelleenkerrontaan lähtien asiakkaan omasta tilanteenmäärittelystä. Ratkaisukeskeisessä menetelmässä on kehitelty tätä varten jopa valmiita kysymystyyppisiä (esim. nk. ihmekysymys) (Miller 1997, 73–81).

Työmenetelmissä korostetaan asiakkaan aktiivista toimijuutta asiakkaan ja työntekijän vuorovaikutuksessa. Asiakkaan ja työntekijän kohtaaminen ymmärretään nyt osapuolten neuvotteluna niin vuorovaikutuksen tutkimuksessa kuin sitä korostavissa työmenetelmissäkin. Menetelmäkirjallisuudessa kuten myös tutkijapuheenvuoroissa sekä auttamistyön että asiakkaiden ja ammattilaisten asemien muutokset on liitetty myös keskusteluihin postmodernin asiantuntijuuden ja siihen liittyvän tiedon luonteesta. Näissä keskusteluissa on yksiselitteinen, yksisuuntainen ja autoritaarinen asiantuntijatieto asetettu kyseenalaiseksi ja korostettu sen sijaan neuvoteltavaa asiantuntijuutta (esim. Riikonen & Smith 1998; Pösö 2000, 272–273; Parton 2003). Silti näkisin, että käytännön auttamistyössä työntekijällä on vuorovaikutusmenetmillään, kysymyksillään ja kielenkäytöllään mahdollisuus ja valta asiakasta enemmän ohjata kohtaamisen kulkua sekä asiakkaan tilanteen, ongelmien ja niiden ratkaisujen määrittelyä. Asiakas-tilanne voi itse asiassa olla hyvinkin tarkkaan säädelyä ja käytettävän menetelmän mukainen.

Tee sitä, mikä toimii

Joistakin yhteisistä lähtökohdistaan ja painotuksistaan huolimatta ammatillisen vuorovaikutuksen tutkimuksella ja käytännön auttamistyön menetelmäkehittelyillä ei näytä olevan kovin paljon yhteistä kohtaamis pintaa, vaikka sellaista onkin jossain määrin pyritty etsimään. Yhtäältä ikään kuin puhutaan samoista asioista, osin samoin käsittein ja teoreettisin viittauksin – eikä toisaalta ehkä sittenkään puhuta. Tarkastelen aluksi työmenetelmien kehittämisen suhdetta tutkimukseen kysymällä, onko menetelmäkirjallisuudessa huomioitu ja hyödynnetty vuorovaikutuksen tutkimusta. Samalla tiedostan tällaisen kategorisoinnin ongelmallisuuden, koska useat menetelmien kehittäjistä ovat samalla tutkijoita ja myös tutkijat voivat ryhtyä menetelmien kehittäjiksi liikkuen molempiin suuntiin näiden kahden position välillä. Molemmat positiot voivat lisäksi olla yhtä lähellä tai etäällä varsinaisesta käytännön (sosiaali)työstä.

Vuorovaikutusta hyödyntävillä työmenetelmillä ja vuorovaikutuksen tutkimuksella näyttäisi olevan juurensa samantyyppisissä teoreettis-metodologisissa keskusteluissa. Terapiakirjallisuudessa esimerkiksi viitataan konstruktivisiin, postmodernisiin ja poststrukturalis-

miin, jotka löytyvät myös vuorovaikutuksen tutkimuksen taustalta (esim. de Shazer 1995, 61–69; Miller 1997). Sen sijaan viittauksia empiirisiin ammatillisen vuorovaikutuksen tutkimuksiin ei menetelmäkirjallisuudesta juuri löydy.

Työmenetelmien kehittäjät korostavat teoreettisten lähtökohtien ja etenkin empiirisen tutkimuksen sijasta mielellään toiminnan käytännöllisyyttä ja menetelmien jatkuvaa kehittämistä ja hiomista käytännön (terapia)työssä. Esimerkiksi ratkaisukeskeisen terapian työmenetelmien kuvataan usein kehittyneen yrityksen ja erehdyksen kautta – sen avulla, mikä asiakastyössä näyttää toimivan. Kirjallisuudessa käytetään myös runsaasti tapausesimerkkejä (onnistuneista) asiakas-tilanteista ja työntekijän ja asiakkaan keskusteluista ja kuvataan työtä, työntekijän toimintatapoja ja kielenkäyttöä näiden esimerkkien kautta. (esim. O’Hanlon & Weiner-Davis 1990; de Shazer 1995.) Voisi ehkä sanoa, että vuorovaikutuksen tutkimuksen tavoin menetelmäkirjallisuuskin on hyvin "aineistolähtöistä". Vuorovaikutuksen tutkimuksen näkymättömyys menetelmäkirjallisuudessa voi sen käytännöllisen painotuksen ohella johtua osin myös siitä, että nämä kaksi ovat kehittyneet ajallisesti rinnakkain omia reittejään.

Toisin kuin työmenetelmien kehittäjät jotkut vuorovaikutuksen tutkijat ovat pyrkineet rakentamaan läheisempää yhteyttä käytännön terapia- tai sosiaalityön työmenetelmien kehittämisen ja tutkimuksen välille, ehkä jopa murtamaan näiden välisen rajan (Miller 1997 & 1999; Parton & O’Burne 2000; Parton 2003).

Nigel Parton on pyrkinyt selkeimmin hyödyntämään sosiaalityön konstruktionistista tutkimusta käytännön työn kehittämisessä. Yhdessä Patrick O’Burnen kanssa hän pyrkii kirjassa "Constructive Social Work" (Parton & O’Burne 2000) kehittämään uudenlaista, konstruktiviseksi sosiaalityöksi nimeämänsä sosiaalityön suuntausta ja työmenetelmää – tai ehkä pikemminkin postmodernismiin, sosiaaliseen konstruktionismiin ja narratiiviseen tutkimukseen perustuvaa teoriaa käytännön sosiaalityölle. Heidän kirjassaan tutkimus ei kuitenkaan mielestäni kannu juuri johdantoa pidemmälle ja myöhemmin he viittaavatkin enemmän ratkaisu- ja voimavarakeskeiseen terapiakirjallisuuteen kuin auttamistyön vuorovaikutuksen konstruktionistiseen, empiiriseen tutkimukseen. Samoin kuin monet työmenetelmien kehittäjät Parton ja O’Burne käyttävät lähinnä yleisiä konstruktionistisen tutkimuksen ja postmodernismin lähtökohtia. Parton (2003, 8) nimeää kuusi keskeistä lähtökohtaa konstruktiviselle sosiaalityölle: (1) todellisuuden konstruktivinen luonne ja sitä seuraava (2) itsestäänselvyyksien problematisointi, (3) merkitysten moninaisuuden tunnustaminen ja niiden ajallinen ja paikallinen luonne, (4) merkitysten rakentuminen vuorovaikutuksessa neuvottelujen tuloksena, (5) kielen keskeisyys muutoksen aikaansaamisessa ja (6) refleksiivisyys.

Nigel Parton on yksi harvoja sosiaalityön tutkijoita, joka on pyrkinyt soveltamaan vuorovaikutuksen tutkimusta käytännön sosiaali-

MARJO KURONEN

työn kehittämisessä. Hänen tapansa ei mielestäni kuitenkaan ole kovin onnistunut. Ammatillisen vuorovaikutuksen empiirinen tutkimus lähtee liikkeelle käytännöstä ja analysoi sosiaalityötä moninaisuudessaan, sellaisena kuin sitä paikallisissa toimintaympäristöissään tehdään. Sen sijaan Parton rakentaa enemmänkin ylhäältäpäin oppikirjamaista teoriaa ja mallia käytännön sosiaalityölle. Hänen tavoitteensa on tarjota teoreettinen näkökulma ja käsitteettisesti sosiaalityön käytäntöä varten (Parton 2003, 13).

Toisena esimerkkinä voisi mainita yhdysvaltalaisen sosiologin Gale Millerin, joka on korostanut, että tutkijan tulisi käydä keskustelua ja tehdä yhteistyötä tutkimiensa ammattilaisten kanssa, jolloin nämä keskustelut voivat hyödyntää sekä käytäntöä että tutkimusta (Miller 1999). Hän on tehnyt muun muassa etnografisen tutkimuksen yhdysvaltalaisesta ratkaisukeskeisestä menetelmästä käyttävästä lyhytterapiainstituutista (Miller 1997) ja jatkanut sen jälkeen yhteistyötä keskuksen terapeuttien kanssa. Luin tutkimusta hieman hämmentyneenä, sillä minusta Miller on mennyt liian sisään tutkimuskohteeseensa ja samalla menettänyt tutkijan analyttisen etäisyyden tutkimuskohteeseensa. Hänen tutkimuksensa alkaa muistuttaa kovasti ratkaisukeskeisen terapian menetelmällistä oppikirjaa ja sitä on myös sellaisenaan käytetty. Partonin ja O'Burnen (2000) kirja puolestaan on vielä selkeämmin oppikirjatyylinen ja osin varmasti myös sellaiseksi kirjoitettu.

Tutkimuksen kriittinen etäisyys

Suomalaiset ammatillisen vuorovaikutuksen tutkijat ovat olleet varovaisia menemään työmenetelmien kehittämisessä ja ammattikäytännön kanssa tehtävässä yhteistyössä yhtä pitkälle kuin Nigel Parton tai Gale Miller. Esimerkiksi Arja Jokinen, Eero Suoninen ja Jarl Wahlström (2000, 32) toteavat: "Tavoitteena on ensisijaisesti sellainen tutkimustyö, joka tekee tutkimuskohteena olevia (vuorovaikutus)käytäntöjä näkyväksi jollakin uudella tavalla ja innostaa tutkimuksen kohteena olevia henkilöitä, samoin kuin muitakin lukijoita, jatkopohdiskeluihin." Tutkimus voi heidän mukaansa kuitenkin antaa uusia käsitteellisiä työkaluja käytäntöjen ymmärrettäväksi tekemiseen – ja tämän avulla ehkä myös niiden kehittämiseen. He eivät kuitenkaan ota kantaa tiettyjen työmenetelmien toimivuuteen tai paremmuuteen.

Jotkut suomalaiset (erityisesti lastensuojelun) tutkijat ovat sen sijaan esittäneet kriittisiä kommentteja voimavara- ja ratkaisukeskeisten työorientaatioiden suosion kasvusta sosiaalityön kentällä. He ovat olleet huolissaan siitä, että ongelmien määrittely ja käsittely halutaan siirtää syrjään ja työskennellä enemmän ratkaisujen kuin ongelmien kanssa. Positiivisen, vanhempien voimavaroja ja ratkaisuja korostavan ammatillisen puheen ja työmenetelmien on pelätty johtavan

erityisesti lasten kärsimysten sivuuttamiseen. (esim. Pösö 1997; Hurtig & Laitinen 2000.)

Anssi Peräkylä ja Sanna Vehviläinen (1999) ovat tarkastelleet kiinnostavalla tavalla ammatillisen vuorovaikutuksen tutkimuksen ja käytännön työn välistä suhdetta. He käyttävät käsitettä ammatillinen vuorovaikutusideologia näkemyksistä, joka määrittävät hyvän ammatillisen vuorovaikutuksen piirteitä sekä formuloivat sen perusteita. Tässä puheenvuorossa käsittelemiäni menetelmäsuuntauksia voi mielestäni pitää tällaisina vuorovaikutusideologioina. He toteavat, että vuorovaikutusideologiat voivat olla joko vahvasti tai heikosti jäsenytyneitä riippuen siitä, miten yksityiskohtaisesti ne ohjaavat käytännön työtä. Lisäksi ne voivat olla joko koko ammatillista toimintaa läpäiseviä kuten tietyt terapiasuuntauokset tai toimia yleisempänä kehikkona tai ideaalina työlle.

Peräkylä ja Vehviläinen (1999) toteavat vuorovaikutusideologioiden ja vuorovaikutuksen tutkimuksen suhteesta, että tutkimus voi verrata ammatin teorioita ja malleja käytäntöön ja arvioida sitä, miten hyvin työ vastaa sille esitettyjä tavoitteita ja ihanteita. Heidän oma kantansa kuitenkin on, että vuorovaikutustutkimuksen tulee ottaa tietoa etäisyyttä ja suhtautua kriittisesti toimijoiden omiin teorioihin ja työtä ohjaaviin vuorovaikutusideologioihin. Tutkimuksen tulee olla vuorovaikutusta kuvaavaa, ei olemassa olevia käytäntöjä normittavaa, legitimoivaa tai selittävää. Siitä huolimatta se voi hyödyttää myös käytäntöjen kehittämistä, sillä tutkimustulokset voivat korjata, laajentaa, konkretisoida tai täydentää vuorovaikutusideologioiden antamaa kuvaa vuorovaikutuksesta.

Sosiaalityön tutkijat eivät toistaiseksi ole kovin laajasti olleet kiinnostuneita sellaisista ammattikäytännöistä ja asiakastilanteista, joissa sovelletaan tiettyä työmenetelmää (ks. kuitenkin esim. Forsberg 1998). Osaltaan tämä saattaa johtua siitä, että Peräkylän ja Vehviläisen (1999) edellä esitetyssä jaottelussa sosiaalityön vuorovaikutusideologiat ovat luultavasti melko heikosti jäsenytyneitä. Menetelmäkirjallisuudessa esitetyt toimintamallit eivät ole siirtyneet käytännön työhön sellaisinaan. Esimerkiksi voimavara- tai ratkaisukeskeistä työmenetelmää käytetään sosiaalityössä pikemminkin työn yleisenä kehikkona tai orientaationa (esim. Alpo & Hurskainen 1992). Jäsenytymättömyytensä vuoksi näitä vuorovaikutusideologioita on ehkä vaikea tavoittaa myös vuorovaikutuksen tutkimuksen kohteeksi. Koska ne kuitenkin ovat saaneet suosiota sosiaalityön kentällä, olisi mielestäni tärkeää nykyistä enemmän tutkia sitä, miten kyseisiä toimintamalleja käytetään eri sosiaalityön toimintaympäristöissä ja millaisia asiakkaiden, ongelmien, ratkaisujen tai jopa sosiaalityön tulkintoja niissä tuotetaan.

MARJO KURONEN

Mahdollisia suuntia

Olen tarkastellut menetelmäkirjallisuudessa esitettyjen kieltä ja vuorovaikutusta hyödyntävien auttamistyön työmenetelmien ja vuorovaikutuksen tutkimuksen suhdetta tutkijana, enemmän tutkimuksen kuin käytännön suunnasta. Tutkimukselle on metodologisesti ja metodisesti haastavaa juuri se, että tutkijat ovat kiinnostuneita samoista kohtaamisista, vuorovaikutuksesta ja kielestä kuin auttamistyön menetelmien kehittäjät ja käytännön työntekijät. Ammatillisen vuorovaikutuksen tutkimuksessa on nähdäkseni sisäänrakennettuna ajatus siitä, että tutkimus voi paljastaa ammatillisen toiminnan, vuorovaikutuksen ja puheen käytäntöjä, joista toimijat eivät itse ole ainakaan täysin tietoisia. Mielestäni asetelma muuttuu, jos työntekijät käyttävät kieleen ja vuorovaikutukseen tukeutuvia menetelmiä ja ovat ehkä hyvinkin tietoisia siitä, mitä he niillä asiakastyössä tekevät ja tavoittelevat. Tämä voi asettaa tutkijoille uudenlaisia vaateita sosiaalityön työmenetelmien ja vuorovaikutusideologioiden syvällisempään tuntemukseen.

Useimpien tutkijoiden – itseni mukaan lukien – suhdetta kieltä ja vuorovaikutusta käyttäviin työmenetelmiin tai sosiaalityön käytäntöihin yleisemminkin kuvaa ehkä parhaiten kriittinen etäisyydenotto. Se ei silti tarkoita irtisanoutumista vuoropuhelusta käytännön työtä tekevien ammattilaisten kanssa. Jotkut suomalaiset tutkijat (ks. esim. Jokinen & Juhila & Pösö 1995, 193–202; Suoninen 2000) ovat ottaneet työntekijät mukaan tutkittujen vuorovaikutustilanteiden analysointiin ja tulkintaan sen sijaan, että he olisivat Nigel Partonin (2003; Parton & O’Burne 2000) tapaan lähteneet rakentamaan ulkoapäin sosiaalityölle uutta teoriaa. Tämä voisi olla mahdollinen suunta myös vuoropuhelulle sosiaalityön menetelmistä.

Sosiaalityön työmenetelmät ja vuorovaikutuksen tutkimus ovat molemmat kiinnostuneita myös asiakkaiden kertomuksista. Seuraava vuoropuhelun askel voisi olla ottaa asiakkaat mukaan tulkitsemaan sitä, mitä tutkituissa tilanteissa tapahtui tai miten asiakkaiden kanssa tehtävää työtä voisi kehittää. Suvi Keskinen (2003, 84–88) esittää varovasti tällaisen ajatuksen. Hänen mukaansa narratiivista työskentelyä voisi sosiaalityössä hyödyntää niin, että paitsi omaa elämäänsä asiakkaat voisivat kertomuksissaan tarkastella myös kohtaamisiaan sosiaalityön ja muiden auttamisjärjestelmien kanssa, jolloin heidän näkemyksensä ja kokemuksensa voisivat tulla osaksi työn kehittämistä ja sen tiedonmuodostusta (ks. myös Kulmala ym. 2003). Tämä voisi olla yksi mahdollisuus sosiaalityön käytännön, sen työmenetelmien ja vuorovaikutuksen tutkimuksen kohtaamiselle.

Kirjallisuus

- Alpola, Matti & Hurskainen, Petri (1992) Ratkaisukeskeinen työote lastensuojelussa. Helsinki: Lastensuojelun keskusliitto.
- de Shazer, Steve (1995) Ratkaisevat erot. Ratkaisukeskeinen terapia auttamistyössä. Tampere: Vastapaino.
- Forsberg, Hannele (1998) Perheen ja lapsen tähden. Etnografia kahdesta lastensuojelun asiantuntijakulttuurista. Helsinki: Lastensuojelun keskusliitto.
- Granfelt, Riitta (1998) Kertomuksia naisten kodittomuudesta. Helsinki: SKS.
- Hurtig, Johanna & Laitinen, Merja (2000) Kohtalokas kolmio. Perhe, paha ja ammattilaiset. *Janus* 8 (3), 249-265.
- Jokinen, Arja & Suoninen, Eero (toim.) (2000) Auttamistyö keskusteluna. Tutkimuksia sosiaali- ja terapiatyön arjesta. Tampere: Vastapaino.
- Jokinen, Arja & Suoninen, Eero & Wahlström, Jarl (2000) Miten tavoittaa auttamistyön ydintä? Teoksessa Arja Jokinen & Eero Suoninen (toim.) (2000) Auttamistyö keskusteluna. Tampere: Vastapaino, 15-34.
- Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Pösö, Tarja (toim.) (1995) Sosiaalityö, asiakkuus ja sosiaaliset ongelmat. Konstruktionistinen näkökulma. Helsinki: Sosiaaliturvan keskusliitto.
- Juhila, Kirsi (1994) Muistot resurssina. Entisten asunnottomien menneisyyspuheiden tarkastelua. *Janus* 2 (2), 164-177.
- Keskinen, Suvi (2003) Tulkintojen tuottamisen asiantuntijuus ja asiakkaiden narratiivit – lastensuojelutyön kehittämistä sosiaalityön käytännön opetuksen yhteydessä. Teoksessa Merja Anis & Suvi Keskinen & Synnöve Karvinen-Niinikoski (toim.) Käytännön opetus sosiaalityötä kehittämässä. Turku: Turun yliopisto, Sosiaalipolitiikan laitoksen julkaisuja B:27/2003, 77-89.
- Kulmala, Anna & Valokivi, Heli & Vanhala, Anni (2003) Sosiaalityön kohtaamia asiakkaiden kertomana. Teoksessa Mirja Satka & Anneli Pohjola & Marketta Rajavaara (toim.) Sosiaalityö ja vaikuttaminen. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, SoPhi 76, 125-146.
- Miller, Gale (1997) *Becoming Miracle Workers: Language and Meaning in Brief Therapy*. New York: Aldine de Gruyter.
- Miller, Gale (1999) A Man from Milwaukee Walked into a Bar: Short Cuts on Ethnography. *Journal of Contemporary Ethnography* 28 (6), 628-640.
- O'Hanlon, William & Weiner-Davis, Michele (1990) Ratkaisut löytyvät. Psykoterapian uusi suunta. Helsinki: Tammi.
- Parton, Nigel (2003) Rethinking Professional Practice: The Contributions of Social Constructionism and the Feminist 'Ethics of Care'. *British Journal of Social Work* 33 (1), 1-16.
- Parton, Nigel & O'Burne, Patrick (2000) *Constructive Social Work: Towards a New Practice*. London: Macmillan.
- Peräkylä, Anssi & Vehviläinen, Sanna (1999) Vuorovaikutustutkimus ja vuorovaikutusideologiat. *Psykologia* 34 (5-6), 329-342.
- Pithouse, Andrew (1987) *Social Work: The Social Organisation of an Invisible Trade*. Aldershot: Avebury.
- Pösö, Tarja (2000) Kun auttamistyö keskustellaan ja tutkimustulokset tiivistetään. Teoksessa Arja Jokinen & Eero Suoninen (toim.) Auttamistyö keskusteluna. Tutkimuksia sosiaali- ja terapiatyön arjesta. Tampere: Vastapaino, 267-276.
- Pösö, Tarja (1997) Lastensuojelu – uudet teemat, vanhat kysymykset. Teoksessa Riitta Viialainen & Maisa Maaniittu (toim.) "Tehdä itsensä tarpeettomaksi". Sosiaalityö 1990-luvulla. Helsinki: Stakes, Raportteja 213, 145-159.
- Riikonen, Eero & Smith, Gregory M. (1998) *Inspiraatio ja asiakastyö*. Tampere: Vastapaino.
- Saleebey, Dennis (toim.) (1997) *The Strengths Perspective in Social Work Practice*. New York: Longman.
- Seltzer, Michael & Kullberg, Christian & Olesen, Søren Peter & Rostila, Ilmari (toim.) (2001) *Listening to the Welfare State*. Aldershot: Ashgate.
- Suoninen, Eero (2000) Ammattiauttajat ja tutkijat dialogissa. Teoksessa Arja Jokinen & Eero Suoninen (toim.) Auttamistyö keskusteluna. Tutkimuksia sosiaali- ja terapiatyön arjesta. Tampere: Vastapaino, 277-298.
- Valokivi, Heli (2002) Toimiva asiakkuus. Kriminaalihuollon palveluohjauskokeilu naisasiakkaiden kertomana. Teoksessa Kirsi Juhila & Hannele Forsberg & Irene Roivainen (toim.) *Marginaalit ja sosiaalityö*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, SoPhi 65, 164-187.
- White, M. & Epston, D. (1990) *Narrative Means to Therapeutic Ends*. New York: Norton et co.